

Is die keuse van 'n universiteit belangrik?

GDS Smit

Boodskapper, Julie 2024

“Wat wil jy word as jy groot is?”. Dit is seker een van die vrae wat jongmense die meeste hoor? Vandag word veronderstel dat 'n mens universiteit toe moet gaan, as jy werk wil kry. Op 'n ander plek in hierdie uitgawe, word die moontlikhede om 'n ambag te volg as 'n jongmens nie universiteit toe wil, of kan gaan nie, as 'n edele alternatief voorgelê. Maar, gestel universiteitsopleiding is wel vir jou moontlik, of die beroep wat jy wil volg, vereis dat jy 'n graad in 'n spesifieke wetenskapsveld bekom, is dit enigsins belangrik watter universiteit jy kies?

In 1997 het die Suid-Afrikaanse Hoër Onderwys (met ander woorde: universiteite in Suid-Afrika) drasties verander met die inwerkingtreding van die Wet op Hoër Onderwys¹. Hierdie wet maak voorsiening daarvoor dat privaat instellings as hoër onderwysinstellings kan registreer, op grond waarvan instellings soos die AP Akademie geregistreer is as privaat “universiteit”. Elders in die uitgawe word ook meer hieroor vertel.

Wat is 'n universiteit?

Die woord “universiteit” is afgelei van 'n Latynse woord *“universitas”* wat “geheel”, “volledig” of “eengesind” beteken. Die woord verwys oorspronklik na 'n samelewing of leergemeenskap wat eendersdenkend is oor 'n saak, of eengesind is oor 'n spesifieke aspek van die wetenskap. Eens op 'n tyd was dit waar dat groot universiteite 'n gemeenskaplike doel of visie gehad het en almal wat deel word van daardie universiteit, word in die gemeenskaplike doel of visie ingelyf en opgevoed.

Die Westerse samelewing se opleiding was vir eeue gedoen deur teologiese skole, soos dié by Konstantinopel, óf Aleksandrië of Antiochië, en vir baie eeue daarna voortgesit by kloosters, kerkskole en universiteite wat ontstaan het vanuit die kerke. Die wortels van meeste bekende universiteite in Europa, soos Oxford, Harvard en Cambridge, en meeste ander, se oorsprong lê by die Christelike kerke - Oxford het byvoorbeeld reeds in 1096 na Christus ontstaan. In die Middeleeue is hierdie tendens voortgesit, naamlik dat kerke universiteite stig. Kerke was gevolglik die oorspronklike draers van die moderne

¹ Hoër Onderwyswet, Wet 101 van 1997.

wetenskapsleer en die Christendom het universiteitswese aan die Westerse beskawing oorgelewer².

Mens kon nie anders verwag as dat die Gereformeerde kerke ná die Reformasie oral oor die wêreld heen begin het met teologiese opleiding nie, en waar teologiese opleiding aangebied is, het dit die grond voorberei vir die ander fakulteite van die moderne wetenskap om uit te kring. Selfs in Suid-Afrika, kan al die bekende, tradisionele Afrikaanse openbare universiteite se wortels teruggevoer word na die vestiging van 'n teologiese fakulteit.

Samevattend kan dus afgelei word dat die oorspronklike ontstaan van “universiteite” ’n gemeenskaplike opleidingsdoel gehad het, gebaseer op ’n gemeenskaplike ooreenkoms of grondslag.

Die ironie - moderne “universiteite” is eintlik “multiversiteite”

In sy werk, *Conceiving the Christian College*³, verwys Duane Litfin na die ironiese gebruik van die woord “universiteit” in ons tyd. Hy haal Clark Kerr⁴ aan wat reeds in 1963 tydens die aanbied van die *Godkin Lectures* by die Harvard Universiteit na die moderne openbare universiteite verwys het as “multiversiteite”. Kerr sê: “*Die mooi wêreld [van Westerse Christelike universiteite] is uitmekaargeruk*⁵ en in die plek daarvan het filosofie en wetenskaplikes meegewerk aan die ontstaan van “multiversiteite”. Die woordjie “multi” verwys na “baie”, en hiermee bedoel Kerr dat universiteite in ons tyd nie meer eenstemmig is oor die wetenskap nie, selfs nie eens meer oor die vertrekpunte wat die wetenskap moet neem nie. Pluralisme en verdeeldheid word in die naam van wetenskap bedryf.

In *multiversiteite* word enige standpunt aanvaar, solank jy dit wetenskaplik kan verdedig, word klassieke deugde soos waarheid, skoonheid en goedheid maar net nog iemand se mening, en as iemand durf om ’n standpunt as “waar” te beskou, word vinnig gesê dat so iemand in die pad van “akademiese vryheid” staan. Onder die vaandel van “akademiese vryheid” kan wetenskaplikes vandag die bestaan van God, die waarheid van die Bybel, die ontstaan van die skepping, sosiale norme, waardes en deugde afsweer, sonder enige gevolge of vrees vir vervolging. Hedendaagse openbare universiteite is dus nie meer “uni”-versiteite nie, maar “multi”-versiteite.

² Lees gerus in dié verband: Hill, J. 2005. *What Has Christianity Ever Done for Us? How It Shaped the Modern World*. Grand Rapids: IVP Academic.

³ Litfin, D. 2004. *Conceiving the Christian College*. Grand Rapids: Eerdmans Publishing.

⁴ Litfin (2004: Kindle 243)

⁵ Litfin (2004: Kindle 248).

Waar is ons kinders tuis?

Uit dit wat hier bo gesê is, moet dit nou duidelik wees dat Christenjongmense en hulle ouers 'n alternatief moet soek en nie tevrede moet wees met 'n versplinterde multiversiteit, wat die naam van 'n universiteit dra, maar so pluralisties is, dat geen waarheid as grondslag en vertrekpunt aanvaar word nie.

Ons moet natuurlik erken dat daar nie tans in al die verskillende studierigtings privaat Christelike instellings is wat sekere gesogte kursusse aanbied nie – ten minste nog nie! Die ideaal is dat daar vir elke wetenskapsveld wat by openbare universiteite aangebied word, mettertyd ook 'n Christelike privaat alternatief vir ons kinders moet kom. Daar is egter reeds baie moontlikhede wat deur privaat instellings in Suid-Afrika en selfs in die buiteland aangebied word.

Wat ons, as Christene, moet besef, is dat die grondslag van 'n universiteit 'n groot invloed het op die inhoud van die leerplan wat gevolg word, die uitkomste van die kurrikulum en die produk wat gelewer word vir die arbeidsmark. Ons moet dus nie te verbaas wees as ons kinders deur die openbare skole gaan, en daarna by openbare universiteite studeer, en langs die pad hulle geloof in die Bybel, God en die kerk verloor nie, want ongeloof is endemies aan 'n multiversiteit.

Wat 'n universiteit behoort te wees

In die werk waarna reeds verwys is, praat Litfin van die ideale universiteit wat geskik is vir Christenkinders, as 'n instelling met 'n openbare-, duidelik-geformuleerde Christelike grondslag, wat gebaseer is op die kultuuropdrag aan die mens soos ons dit in Génesis 2:28 vind⁶, wat leer dat mens niks meer uit die natuur moet neem as wat nodig is nie, en dat ons aan God rekenskap sal gee van hoe ons kultuur ontwikkel en kultuurprodukte omskep.

'n Christelike universiteit behoort dus 'n plek te wees waar wetenskap beoefen word met 'n gemeenskaplike doel voor oë, naamlik of ons besig is met Teologie, Wiskunde, Geografie, Rekenaarwese, Argitektuur of Ingenieurswese, ons doen alles tot eer van God (*“Kyk, aan die Here jou God behoort die hemel, ook die hoogste hemel, die aarde en alles wat daarin is”* – Deut. 10:14).

⁶ Litfin (2004: Kindle 1955).

Is die keuse van 'n universiteit net 'n akademiese oefening?

Om 'n universiteit te kies, gaan oor meer as die salaris wat verwag kan word, of toelatingspunte, of universiteitsvrystelling. 'n Universiteit gaan oor meer as om keuring te kry, aansoek te doen vir beurse, lenings en koshuise. Om 'n universiteit te kies, raak aan die grondslag van Christenwees, naamlik: kan ons God vereer deur dié beroep wat ons kies, en kan ons as Christene ons vereenselwig met die grondslag, standarde en uitkomste van die universiteit wat ons kies? As verbondsouers het ons 'n verbondsbelofte afgelê dat ons ons kinders sal opvoed en laat opvoed ooreenkomstig God se Woord⁷. Die keuse van 'n universiteit kan dus nie net 'n akademiese oefening wees nie.

Ten slotte

Dit is uiteraard nie 'n sonde om ons kinders na openbare universiteite te stuur nie, veral omdat daar nie vir elke studierigting 'n privaat alternatief is nie. Dit is bekend dat Abraham Kuyper gesê het dat daar geen duimbreedte van ons skepping is waaroor Christus nie roep: “Myne!” nie⁸. Ons kán God eer deur ons geloof by 'n openbare universiteit uit te leef. Ons moet egter in gedagte hou dat daar in die leerplan by openbare universiteite baie dinge is wat geleer word wat in stryd met ons Christelike geloof en -belydenis is. Ons moet ons kinders daarop voorberei en waar moontlik, 'n privaat Christelike instelling oorweeg wanneer ons 'n universiteit moet kies.

⁷ Vergelyk die Formulier vir die bediening van die doop aan kinders van gelowige ouers.

⁸ Uit Abraham Kuyper se intreerede by die stigting van die Vrije Universiteit Amsterdam, in: Bratt, James D. 1998. *A Centennial Reader*. Grand Rapids: Eerdmans, p. 488.